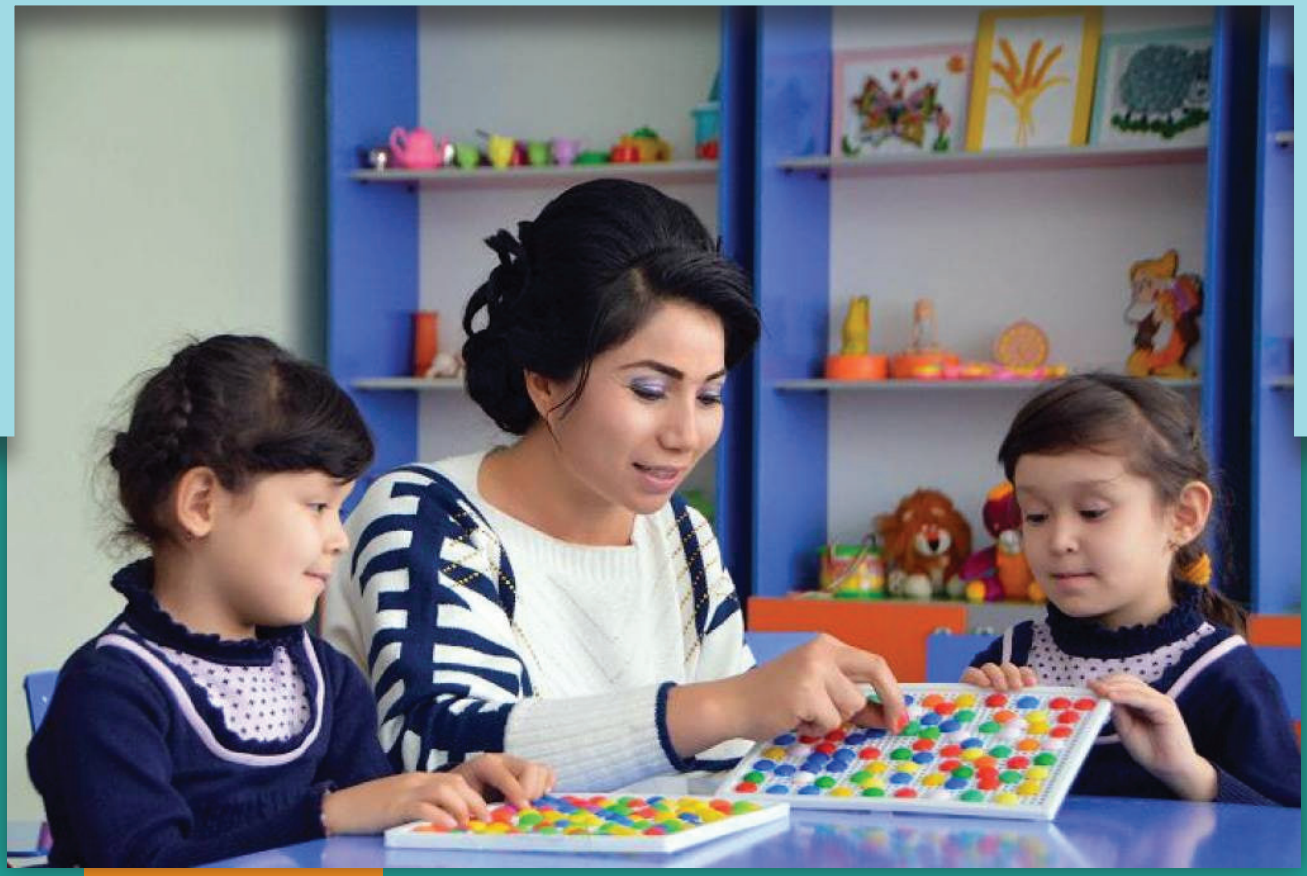
ISSN: 3060-4613

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti



№11(2)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslaşgan ilmiy jurnal

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Elektron naşr. 558 sahifa,
9-noyabr, 2026-yil.

BOŞ MUHARRIR:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOŞ MUHARRIR ÖRINBOSARI:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGAŞI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Şoumarov Ğ.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirğizboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şaripov Ş.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şermuhammadov B.Ş. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qöldoşev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozoğiston)
Rejep Özyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Ça – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Ş. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi Özbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM boş muharriri, Özbekiston Respublikasida xizmat körsatgan jurnalist, filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Ğafurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Şomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Nematov Ş.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yiça falsafa doktori (PhD)
Yuldaşeva F.I. – pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldaşeva D.B. – filologiya fanlari böyiça falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toşkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qaşqadaryo viloyati Maktabgaça va maktab ta'limi boşqarmasi boşliğining birinçi örinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bölimining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor öğli – Pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va işbilarmon" MÇJ
Hamkorlarimiz: Özbekiston Respublikasi Ta'lim va ilm-fan vazirligi, Özbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDİTORİAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali Özbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni çop etiş uçun milliy ilmiy naşrlar röyxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari böyiça: OAK Kengaşi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

• Ekspert kengaşi (29.10.2024-y., №10)

• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari böyiça: Toşkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

• Ekspert kengaşi (25.05.2025-y., №10)

• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

Özbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Fortepiano ijroçiligida nota öqiş va musiqiy savodxonlikni rivojlantiriş 10
Burxonova Gulrux Umrzakovna

Autizm spektri buzilişi bölgan bolalarni korreksion-pedagogik qöllab-quvvatlaş: individual ehtiyojlar va amaliy yeçimlar 15
Nazokat Abidova Kutbiddinovna

Ixtisoslik fanlarini öqitişda işlab çiqariş va ta'lim integratsiyasini taşkil etişning nazariy asoslari 20
Kurbanov Aziz Teshavoyeviç

Jazoni ötab qaytgan onalar reintegratsiyasida onalik identifikatsiyasi va ota-ona–farzand munosabatlarini tiklaşning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 25
Samatova Dilrabo Yusufovna

Nutqiy va nutqiy bölmagan tovuşlarni idrok etişni rivojlantiruvçi öyin texnologiyalari 30
I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Işxodjayevna

Umumiy örta va professional ta'lim tizimida ösmirlar deviant xulq-atvorining profilaktikasida psixolog va pedagoglar hamkorligi 35
Sulaymanova Dildora Kodirovna, Hamidova Volida Utkirjon qizi, Nigora Axmedova

Bölajak öqituvçilarning kasbiy mahoratini rivojlantirişda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalaniş 40
Xolbayeva Dildora Azizovna

Katta maktabgaça yoşdagi bolalar nutqini rivojlantirişda xorijiy tajriba asosida mnemonik jadvallardan foydalaniş samaradorligi 46
Abdulazizova Kamolaxon Abdurazzoq qizi

Innovatsion yondaşuv asosida bölajak öqituvçilarning huquqiy madaniyatini rivojlantiriş 51
Muxamadiyev Dilşod Aslitdinoviç

Dialektal frazemalarning uslubiy böyoqdorligi va ekspressiv-baholaş xususiyatlarining qiyosiy-statistik tahlili 55
Norqobilova Zarifa Axatullayevna

Гендерная специфика опосредующей роли интернет-зависимости во взаимосвязи сравнения внешности и самооценки у студентов 59
Багдасарова Д. Л.

Globallaşuv şaroitida ijtimoiy himoya terminologiyasining transformatsiyasi va uni milliy termin şaklida takomillaştiriş muammolari 63
Elmirzayeva Maftuna Dösmurod qizi

Taom va ovqatlaniş leksikasining lingvomadaniy xususiyatlari (ingliz va özbek tillarida) 68
Qöyliyeva Guliza Alişer qizi

Okkazional frazeologik birliklarning qiyosiy tahlili ingliz va özbek tillarida 73
Fayzullayeva Malika Jamshid qizi

Pedagogik muloqot uslublarining maktabgaça yoşdagi bolalar biliş jarayonlariga ta'siri 78
Qodirova Malikaxon Kaxramonovna

Pedagogik oliy ta'limda xotin-qizlarning intellektual va kasbiy salohiyatini rivojlantirişda mentorlik texnologiyalarining imkoniyatlari 83
Yakubova Dinora Isakovna

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining ona tili ta'limini loyihalaş könikmasi: mazmuni va tarkibiy qismlari 89
Malikova Dilrabo Ravshan qizi

Oilaviy zöravonlikning ijtimoiy sabablari va psixologik oqibatlari 95
Dumarova Gulfira Kozimbekovna

Çiziqli tenglamalar sistemasini öqitişda fanlararo integratsiyaning didaktik imkoniyatlari 99
Bozorova O'g'iloy Hikmat qizi, Husanova Diyora Otabek qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Psixik kamol topişi vaqtinça töxtab qolgan bolalarga xos bölgan xususiyatlar va ular bilan korreksion işlar 104
Berdiyeva Lobar Norkabulovna

8-sinf biologiya darslarida "Ixtisoslaşgan hujayralar va özak hujayralar" mavzusini öqitişning ilmiy-metodik asoslari
Rahmanova Nargiza Turgunovna

Ingliz va özbek tillarida nominativ-ekspressiv frazeologizmlarning lingvo-kulturologik tadqiqi va ularni STEM ta'limi bilan integratsiyalaş imkoniyatlari 110
Bahromov Javoxir Rustam öğli

Musiqiy ta'lim yönalişi talabalarini öqitişda an'anaviy ijroçilik san'ati namunalarining örni 114
Dilşodjon Toşaliyev

Geografiya fanining zamonaviy öquv-metodik majmuasini takomillaştirişda xorijiy tajribalarning örni 117
Ismatov J. A.

Bölajak pedagoglarni öquvçilarda soğlom turmuş tarzini şakllantirişga örgatiş metodikasini takomillaştiriş... 123
Isokova Sevara Abdumannonovna

Kiçik maktab yoşidagi öquvçilarda tabiatni anglaş könikmalarini rivojlantirişning psixologik-pedagogik şartlari 129
Karimova Sevara Şaxriddin qizi

Ösmirlarning özini anglash va özini boshqarish könikmalarini rivojlantirishda öqituvchining kasbiy refleksiyasi 134
Qambarali Baxramoviç Djörayev

Bölajak öqituvçilarda emotsional intellekt va kasbiy refleksiyani şakllantirişda narrativ texnologiyalarning örni 139
Sadiyeva Şaxnoza Xusanovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ijtimoiy kollaboratsiyani yölga qöyishdagi xalqaro tajribalar (ota-ona va MTT hamkorligi misolida) 145
Tojimirzayeva Buzulayxo Maxammad qizi

Didaktik drama vositasida bölajak öqituvçilarda kasbiy refleksiya va pedagogik taktni şakllantiriş 149
Xolbayeva Dildora Azizovna

Ta'limda robototexnika va sun'iy intellektni joriy etişning pedagogik imkoniyatlari 155
Mahmudov Ilxom Baxrom öğli

Nostandart masalalarni trigonometrik usullar yordamida yeçiş 162
Mambetkarimov Bayniyaz Meyrmanoviç, Saparova Aynura Arslanbay qizi

Oila va ta'lim muassasasi hamkorligida talaba qizlarni mustaqil hayotga va oilaviy munosabatlarga tayyorlaş mexanizmlari 168
Vaxabova Nasiba Abdulxamidovna

Maktabgaça yoşdagi bolalarda kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirişda raqamli texnologiyalardan foydalaniş 172
Hasanova Sitora Otabekovna

Teacher-Guided Artificial Intelligence for Diagnosing and Correcting Students' Mathematical Errors in Grades 5–9 177
Gasimov Emil Emin

Integrativ yondaşuv asosida texnologiya fanini öqitiş metodik ta'minotini takomillaştirişning didaktik asoslari 183
Andaqulova Farzona Xayrulla qizi

Team Point System and Student Engagement 189
Dilbar Khasanova

Tarbiyaçilar faoliyatidagi kasbiy çeklovlarni yengiş va ularning mahoratini oşiriş metodikasi 194
Umarova Sarvinoz Akbarovna

"Ilk qadam" dasturining kognitiv rivojlaniş sohasi böyiça natijalarini baholaş vositalarini işlab çiqiş va sinovdan ötkaziş 197
S. K. Mamadaliyeva

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Oilaviy munosabatlarning ösmirlarda özini baholaş va şaxsiy mustaqillik şakllanişiga ta'siri 200
L. E. Izaitullayeva, Mamedov Jahongir Azerovich

Профессионально ориентированное обучение русскому языку студентов-экономистов в вузах Узбекистана 207
Киличева Феруза Бешимовна

Sport turizmi faoliyatida motivatsiya, ijtimoiy faollik va kasbiy refleksiyani rivojlantiriş yöllari 212
Dustov Jonibek Amriddinoviç

Sun'iy intellekt orqali talabalarda tanqidiy fikrlaşni rivojlantirişning pedagogik imkoniyatlari 217
Sodiqova Dilfuza Ropijonovna

Bölajak pedagoglarda zöravonliksiz muloqot könikmalarini rivojlantirişning pedagogik mexanizmlari 221
Sultanova Nilufar Raxmatullayevna

Методологические основы госпитальной педагогики как направления современной педагогической науки 227
Хакимова Гульшода Абдусаламовна, Чолокова Камилла Алексеевна

Maktabgaça ta'lim tizimida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanişning pedagogik imkoniyatlari 233
Umarova Feruzabonu Bobir qizi, Aliyeva Marjona Yusuf qizi

Maktabgaça yoşdagi bolalar ta'lim-tarbiyasini taşkil etişda kompleks faoliyatlarda tarbiyalaş tizimiga qöyilgan zamonaviy talablar 239
Nazarkulova Laylo Saidjon qizi

STEAM va robototexnik loyihalaş faoliyati asosida bölajak muhandislarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirişning pedagogik mexanizmlarini takomillaştiriş 244
Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna

Tarbiyaçining didaktik öyinlarni yaratiş böyiça kasbiy kompetensiyasini rivojlantiriş 251
Gulomova Mahliyoxon Ikromjon qizi

Inklyuziv ta'limda innovatsion yondaşuvlar 255
Nazarova Dildora Asatovna

Öquvçilarda XXI asr könikmalarini rivojlantirişda BLUM taksonomiyasining örni. Quyi va yuqori darajali tafakkur 259
Nazarova Mavluda Uktamovna

Raqamlaştiriş davrida xorijiy tillarni öqitiş: til va tilga oid bölmagan ta'lim yönalişlari uçun pedagogik, raqamli hamda sun'iy intellekt texnologiyalari 263
Şaymanova Yulduz Toşniyazovna, Taşeva Dilorom Salimovna

Surxondaryo an'anaviy ayollar libosi bezaklarini zamonaviy etno-dizaynda transformatsiya qiliş tamoyillari 267
Jabborova Dilshoda Xolmamat qizi, Mamatova Fazilat Ixtiyorovna

Ixtisoslik fanlarini o'qitişda işlab çiqariş va ta'lim integratsiyasining taşkil etişning nazariy asoslari 272
Kurbanov Aziz Teşavoyeviç

PISA xalqaro baholaş dasturining mazmuni va rivojlaniş bosqiçlari 277
Uroqova Gulandon Akmal qizi

Tasviriy san'atda perspektiv tasvirni vizual idrok qonuniyatlari asosida qurişning nazariy va amaliy jihatlari 284
Odiljon Sabitoviç Inoyatov

AI asosidagi pedagogik modellarni operatsionallaştiriş: texnologik-protsessual arxitektura va dalilga asoslangan baholaş 287
Xakimov Utkirbek Ilhomjon öğli

Logistika fanini öiqtişda kompetentli yondaşuv asosida talabalarni innovatsion muhandislik kasbiy faoliyatga tayyorlaş metodikasini takomillaştiriş 292
Jalilov Erkin Ergaşeviç

Ingliz tilini öqitişda nofilologik yönaliş talabalarining til örganiş könikmalarini rivojlantiriş va metodikasini takomillaştiriş 296
Muxitdinova Sitora Boxodir qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Sun'iy intellekt vositasida bölajak tasviriy san'at öqituvçilari kasbiy kompetentligini rivojlantiriş 301
Raxmonberdiyeva Oygul Rayimjonovna

Профессиональный стресс воспитателя и качество психолого-педагогического взаимодействия с дошкольниками 305
Ширбачеева Гульчехра Шакировна, Эгамбердиева Кавсархон Иброхимовна

Inklyuziv ta'lim tuşunçasining pedagogik-psixologik mohiyati va boşlanğiç ta'limdagi örni 311
Sulaymonova Çaros

Интегративная модель одарённости детей: структура, компоненты и возможности применения 316
Рахматова Фотима Ганиевна

Речевые особенности детей в подготовительных группах как фактор успешной подготовки к школе ... 321
Ширбачеева Гульчехра Шакировна, Рустамова Шахзодахон Муродходжа кизи

Umumiy örta ta'lim maktabi öquvçilarini kasb-hunarga yönaltirişning pedagogik-metodik tizimini takomillaştiriş 325
Xojikarimova Gulasal Tadjialiyevna

Bölajak maktabgaça ta'lim pedagoglarining kognitiv kompetensiyasini rivojlantirişda mnemonik texnologiyalar 329
M. Qambarova

Boshlang'ich sinf matematika darslarida 4K texnologiyalaridan foydalanish asoslari 334
Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li, Fayzulloyeva Ruxshona Xayrulloyevna

Современные подходы к развитию общей выносливости школьников средствами высокоинтенсивной интервальной тренировки (HIIT) 339
Халилов Умид Бахромович

Raqamli ta'lim muhitida aksiologik yondaşuvga asoslangan öquv topşiriqlarini işlab çiqişning didaktik tamoyillari 346
Matberdieva Yulduz Bayramdurdiyevna

Sun'iy intellekt va korpus texnologiyalari asosida nemis tilini öqitişda tarjima-mediatsiya kompetensiyasini rivojlantiriş metodikasi 350
Jabbarov Ibragimjon

Ona tili va öqiş darslarida öquvçilarning passiv söz boyligini oşiriş yöllari 353
Tuzikenova Juldizay Amantayevna

Developing English Listening Comprehension Skills Through Blended Learning Among Secondary School Students 356
Guliza, Mamirova Taylan qizi

Palliativ yordamda psixologik himoya mexanizmlari va ularning psixoterapevtik jihatlari 361
Bobomurotova Aziza Rustam qizi

Boşlanğiç sinflarda matematika va tabiiy fanlarni integratsiyalab öqitişning öziga xos xususiyatlari 364
Ismailova Dono Mirkomilovna

Raqamli ta'lim muhitida boşlanğiç sinflarda ona tilini öqitiş metodikasini takomillaştirişning pedagogik-psixologik va lingvodidaktik asoslari 374
Bobomurodov Sirojiddin Mengziyo öğli

Arxitektura va quriliş muhandisligi ta'limida loyihaviy qaror qabul qiliş kompetensiyasini rivojlantirişga oid milliy va xorijiy ilmiy-pedagogik yondaşuvlar tahlili 379
Abdullayev A'zamjon Komolxanovich

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasi 383
Madaminova Durdona

Fanlararo integratsiya asosida talabalarning mantiqiy fikrlaş kompetentligini takomillaştiriş imkoniyatlari ... 388
M. J. Oripova

Mariya Montessori pedagogik tizimining nazariy-metodologik asoslari va ularning zamonaviy ta'limdagi ahamiyati 392
Imomnazarova Azizaxon Şavkat qizi

STEAM yondaşuvi asosida maktabgaça yoşdagi bolalarning tadqiqotçilik könikmalarini rivojlantiriş metodikasi 397
Azizova Şohsanam Rasuljon qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Qoraqalpoq xalq pedagogikasida yoşlarni mardlik va botirlikka tarbiyalaş dasturlari 400
Genjemuratov Bayram Orinbaeviç

Oliy ta'limni strategik rivojlantirişda virtual ta'lim texnologiyalari asosida taşkiliy-metodik kompetensiyani rivojlantiriş mexanizmlari 405
Jöramurotova Sarvinoz Otabekovna

Maktabgaça yoşdagi bolalar kreativligini rivojlantirişga yönaltirilgan interfaol metodlar va ularni qöllaş usullari 410
Abdusattorova Iroda Ilhom qizi

Maktab öquvçilarining axborot xavfsizligini pedagogik ta'minlaşning ilmiy-uslubiy asoslari 415
Sodiqov Xamid Maxmudoviç]

Hayvonot olami biologiyasi mazmunida tadbirkorlik könikmalarini şakllantirişning metodik imkoniyatlari 419
Arepbaev I. M., Kurbanov M. M., Minajatdinova S. J., Xalmuratova Z. P., Bekbergenov Q. A.

Oliy ta'lim muassasalari boşqaruvida ma'lumotlarga asoslangan yondaşuvning nazariy-metodologik asoslari 423
Berdiyeva Nilufar Axatovna

Yevropa va özbek adiblarining tarixiy asarda portret yaratiş va personajlar nutqini tasvirlaş mahorati 428
Anarkulova Zubayda Fayzullo qizi

Individual ta'lim trayektoriyalarini taşkil etişning metodologik yondaşuvlari, pedagogik qonuniyatlari va tamoyillari 430
Xabibullayeva Shaxlo Ulmesovna

Digital school hub asosida umumta'lim muassasalarida raqamli transformatsiya jarayonlarini boşqariş 435
Delov To'lqin Erkinovich, Choriyeva Xursanoy Xusanovna

Milliy öquv dasturini amaliyotga joriy etişda bölajak öqituvçining kasbiy mahoratini takomillaştiriş masalalari 442
Yeshbayeva Bagira Abubakir qizi

Bölajak öqituvçilarda liderlik sifatlarini rivojlantirişning pedagogik şart-şaroitlari 449
Sapayeva Umida Rustamovna

"Oila pedagogikasi"ni öqitişda jamoaga xizmat orqali öqitiş (Service-Learning) texnologiyasidan foydalaniş imkoniyatlari tasnifi 453
Rustamova Intizor Şamsiddinovna

Inklyuziv guruhda bolalar rivojlanişini kuzatiş va baholaşning öziga xos xususiyatlari 462
Fayzullayeva Şoira Şoraxmatovna

Yoş avlodning intellektual salohiyatini rivojlantirişda ma'naviy immunitetning ahamiyati 466
Öktamova Moxlaroyim Rustambek qizi

Boşlanğiç sinf ona tili darslarida öquvçilarning sun'iy intellektdan foydalaniş könikmalarini xorijiy tajribalar asosida şakllantiriş 470
Savdaboyeva Muxlisa Foziljon qizi, Sariyev Şarafjon Urozbayeviç

Bölajak tarbiyaçilarda ijtimoiy-pedagogik muammolarni tadqiq etiş könikmalarini rivojlantirişning pedagogik asoslari 475
Usmanov Abdulla Abdimanopoviç

Böşlanğiç sinf texnologiya darslarida qoğoz va karton bilan işlaş metodikasi 480
Salimova Sitoraxon Raxim qizi

Boşlanğiç ta'limda multimedia texnologiyalaridan foydalanişning milliy va xorijiy tajribasi (öqiş savodxonligi darslari misolida) 484
Ismoilova Moxirabonu Baxodir qizi

Ona tili va öqiş darslarida xalq oğzaki ijodi asarlari mazmunidan foydalaniş metodikasi 489
Açilova Şahlo Hayitboy qizi

Профессиональная компетентность педагога ДОО в развитии детской креативности 495
Поснякова Алёна Анатольевна

Возрастные особенности и педагогические условия формирования ранней экологической культуры у детей дошкольного возраста 500
Уралова Зулайхо Комилжоновна

Boşlanğiç sinf öqituvçilarini şe'riy asarlar tahliliga tayyorlaşning ilmiy-metodik asoslari 505
Mullayeva Madina Qudratovna

Innovatsion metodlarning yagona amaliy-metodik sikli asosida talabalarning kasbiy-raqamli kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasi..... 508
Otamuratov Obidjon Toirjonoviç

Musiqa yönalişi talabalarida ijodiy mustaqillik va innovatsion fikrlaşni rivojlantirişning psixologik mexanizmlari..... 512
Abdirimov Komil Toxiroviç

Bölajak texnologik ta'lim öqituvçilarining ijodkorlik kompetensiyasini rivojlantiriş dolzarb pedagogik muammo sifatida..... 517
Azamatov Islom Yetmişoviç

Ta'lim muhitida öquvçilarning kommunikativ xavotirini kamaytiriş va ijtimoiy moslaşuvini ta'minlaş mexanizmlari 522
Azimov Asqadjon Axtamoviç

Basketbolçilarning texnik-taktik tayyorgarligini takomillaştirişning pedagogik usullari..... 527
Ergaşov Qaxramonjon Asqaroviç

Maktabgaça örta guruh bolalarining kognitiv könikmalarini bolalar folklori vositasida rivojlantiriş metodikasini takomillaştirişning ilmiy-pedagogik asoslari..... 531
Fozilova Odina Nabiyevna

Şaxs psixikasida frustratsion holatlarning nazariy-metodologik asoslari va ularning tasnifi 535
Ismailova Nurjahon Zuhriddinovna, Unarova Gulzoda Boymuratovna

Ösmirlarning qadriyat yönalişlari şakllanişining psixologik xususiyatlari 540
Kuşakova Nargiza Islambayevna, Esenbaeva Gulayim Bayramovna

Ona tili ta'limida akademik litsey öquvçilarining kognitiv-akmeologik könikmalarini rivojlantirişning nazariy asoslanişi 544
Maxmudova Dilfuza Ongarovna

Forming Methodological Competence in Future Special Educators: Theoretical Foundations, Structure and Pedagogical Conditions 547
Temurova Gulchexra Xudaykulovna, Yalgasheva Zilola Haziratkul kizi

Bölajak tasviriy san'at öqituvçilarining kompozitsion-ijodiy faoliyatini rivojlantiriş metodikasi..... 554
Yusupova Şoxista Alimjanovna

BÖLAJAK ÖQITUVÇILARDA LIDERLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRIŞNING PEDAGOGIK ŞART-ŞAROITLARI

Sapayeva Umida Rustamovna
Urganç RANÇ texnologiya universiteti
"Pedagogika va aniq fanlar" kafedrasi öqituvçisi
https://orcid.org/0009-0007-2859-9229

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogika yönalişida tahsil olayotgan talabalarning yetakçilik salohiyatini oliy ta'lim jarayonida maqsadli rivojlantiriş masalasi körib çiqilgan. Muallif öqituvçi liderligini lavozim bilan emas, balki kasbiy ta'sir, taşabbus va hamkorlik madaniyati bilan boğliq hodisa sifatida talqin etadi. Xorijiy va mahalliy tadqiqotlar tahlili asosida liderlik sifatlarining beş komponentli tuzilmasi hamda ularni şakllantirişga xizmat qiluvçi olti pedagogik şart-şaroitdan iborat yaxlit model taklif qilingan.

Kalit sözlar: öqituvçi liderligi, pedagogik yetakçilik, bölajak pedagog, pedagogik şart-şaroit, transformatsion liderlik, refleksiya, kasbiy tayyorgarlik.

Abstract: This article examines the purposeful development of leadership potential among students pursuing studies in pedagogy within the context of higher education. The author interprets teacher leadership not as a matter of formal position, but as a phenomenon rooted in professional influence, initiative, and a culture of collaboration. Based on an analysis of both international and domestic research, a comprehensive model is proposed, consisting of a five-component structure of leadership qualities and six pedagogical conditions that facilitate their development.

Key words: teacher's leadership, pedagogical leadership, future teacher, pedagogical conditions, transformational leadership, reflection, professional training.

Аннотация: В данной статье рассматривается вопрос целенаправленного развития лидерского потенциала студентов педагогического профиля в процессе высшего образования. Автор интерпретирует лидерство преподавателя как явление, связанное не с должностью, а с профессиональным влиянием, инициативой и культурой сотрудничества. На основе анализа зарубежных и отечественных исследований предложена комплексная модель, состоящая из пятикомпонентной структуры лидерских качеств и шести педагогических условий, способствующих их формированию.

Ключевые слова: лидерство учителя, педагогическое лидерство, будущий учитель, педагогические условия, трансформационное лидерство, рефлексия, профессиональная подготовка.

KIRIŞ

Zamonaviy maktabda öqituvçining roli tub özgarişga uçramoqda: u tayyor bilimni yetkazuvçi şaxsdan öquv jamoasini taşkil etuvçi, hamkasblari bilan tajriba almaşuvçi va ta'lim muhitidagi yangiliklarga taşabbus bildiruvçi yetakçiga aylanib bormoqda. Bunday rolga tayyorgarlik işga kirgandan keyin emas, balki pedagogik oliy ta'lim bosqiçidayoq boşlanişi lozim.

Mamlakatimizda bu masalaning normativ asoslari yaratilgan. "Ta'lim töğrisida"gi Qonun ta'lim sifatini oşiriş va pedagog kadrlar tayyorlaş tizimini takomillaştirişni davlat siyosatining ustuvor yönalişi deb belgilagan [1]. Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgaça rivojlantiriş konsepsiyasida esa talabalarda kreativ fikrlaş va amaliy könikmalarni şakllantirişga yönaltirilgan öquv rejalarini işlab çiqiş vazifasi qöyilgan [2]. Muallif nazarida, kreativlik va amaliy mustaqillik taşabbuskorlik bilan birga keçgandagina tölaqonli kasbiy yetakçilikka aylanadi.

Xalqaro tadqiqotlar ham öqituvçi liderligini ta'lim sifatining muhim omili sifatida e'tirof etadi. Biroq bu sohadagi şarhlarda tüşunçaning yagona ta'rifi hali şakllanmagani va tadqiqotlarning nazariy asoslari yetarli emasligi qayd etilgan [3; 4]. Bundan taşqari, mavjud işlarning asosiy qismi amaldagi öqituvçilarga qaratilgan bölib, bölajak pedagoglar liderligini oliy ta'lim şaroitida rivojlantiriş nisbatan kam örganilgan.

Şu ziddiyat – jamiyatning taşabbuskor pedagogga bölgan ehtiyoji bilan oliy ta'limda bu sifatni maqsadli şakllantiriş mexanizmlarining yetarli işlab çiqilmaganligi – tadqiqot muammosini belgilaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Liderlikning ta'limga oid zamonaviy talqinlari asosan transformatsion yondaşuvga tayanadi. Bu ğoyani dastlab J. M. Burns siyosiy yetakçilik misolida ilgari surgan bölib, unda lider va izdoşlar bir-birini yuqori motivatsiya va axloqiy darajaga kötarişi ta'kidlanadi [5].

B. Bass uşbu konsepsiyani taşkiliy muhitga moslaştirib, liderning ilhomlantiriş, intellektual rağbatlantiriş va individual e'tibor kabi xususiyatlarini ajratgan [6].

K. Leithwood va D. Jantzi maktab kontekstidagi tadqiqotlarni umumlaştirib, transformatsion yetakçilik pedagoglarning özgarişlarga sodiqligi va maktab taşkiliy şaroitlariga ijobiy ta'sir körsatişini aniqlagan [7].

Amaliy jihatdan J. Kouzes va B. Posner modeli muhim ahamiyatga ega: mualliflar yetakçilikni tuğma iste'dod emas, balki örganiladigan xatti-harakatlar majmui deb biladi [8]. Bu xulosa pedagogik ta'lim uçun tamoyil darajasidagi ahamiyatga ega, çunki u liderlikni öquv jarayonida maqsadli şakllantiriş mumkinligini asoslaydi.

M. Fullan esa özgarişlar davrida yetakçining asosiy vazifasi jamoada ma'no, munosabat va bilim almaşinuvini yölga qöyiş ekanini körsatadi [9].

Öqituvçi liderligi böyiça eng köp iqtibos keltiriladigan şarhlardan birida J. York-Barr va K. Duke yigirma yillik tadqiqotlarni tahlil qilib, öqituvçi-liderlar ta'siri asosan sinfdan taşqarida – hamkasblar bilan hamkorlik va maktab madaniyati orqali namoyon bölişini körsatgan [3].

Keyinroq J. Wenner va T. Campbell bu şarhni davom ettirib, rahbariyat, maktab tuzilmasi va me'yorlari öqituvçi yetakçiligini kuçaytirişi yoki aksinça çeklaşi mumkinligini qayd etgan [4].

Turkiyalik tadqiqotçilar H. Kasapoğlu va B. Karaca öqituvçilar fikrini örganib, öqituvçi-liderning asosiy sifatlari sifatida adolatlilik, öz ustida işlaş, namuna böliş va samarali muloqotni ajratgan [10].

Sönggi yillardagi tizimli şarhlar bu manzarani yanada aniql aştirdi. D. Nguyen, A. Harris va D. Ng 2003–2017-yillarda Scopus/SSCI jurnallarida çop etilgan 150 ta empirik maqolani tahlil qilib, öqituvçi liderligining amalga oşişi, unga ta'sir qiluvçi omillar va natijalarini umumlaştirgan [12].

C. Schott va hammualliflar 93 ta nazariy va empirik işni körib çiqib, tüşunçaning aniqligi, mamlakatlararo qiyosiy tadqiqotlar va öqituvçi liderligining salbiy tomonlarini örganişga ehtiyoj borligini ta'kidlagan [13].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tahlil qilingan yondaşuvlarni umumlaştirib, muallif quyidagi işçi ta'rifni taklif etadi: öqituvçi liderligi - pedagogning kasbiy obrö, şaxsiy namuna va hamkorlik orqali öquvçilar, hamkasblar va ota-onalarni umumiy ta'limiy maqsadlar sari safarbar qila oliş qobiliyatidir. Uşbu ta'rifda ikki jihat muhim:

Birinçidan, yetakçilik rasmiy lavozimga boğliq emas, şu bois u har bir öqituvçi uçun oçiq imkoniyatdir [3].

Ikkinçidan, u örganiladigan xatti-harakatlarga asoslangani sababli ta'lim jarayonida rivojlantirilişi mumkin [8].

Bölajak pedagog liderlik sifatlarining tuzilmasi. Adabiyotlar tahlili va öqituvçilarning öz qaraşlari [10] asosida liderlik sifatlarining beş komponentli tuzilmasi ajratildi:

2-jadval: **Bölajak pedagog liderlik sifatlarining tarkibiy tuzilmasi**

Komponent	Tarkibi	Talaba faoliyatidagi körsatkiçlar
Qadriyatli-motivatsion	Yetakçilikka içki intiliş, kasbiy burç va mas'uliyat hissi	Öz ixtiyori bilan vazifa oliş, natija uçun javobgarlikni zimmasiga oliş
Bilimga oid	Liderlik nazariyalari, guruh dinamikasi, ta'lim menejmenti asoslari	Pedagogik vaziyatni tahlil qilib, asosli yeçim taklif etiş
Kommunikativ	Faol tinglaş, işontiriş, nizoni konstruktiv hal etiş	Guruh fikrini muvofiqlaştiriş, tengdoşlarni ergaştiriş
Taşkiliy	Rejalaştiriş, vazifa taqsimlaş, jarayonni nazorat qiliş	Loyiha, tadbir yoki kiçik guruh işini boşqariş
Refleksiv	Öz faoliyatini tanqidiy baholaş, qayta aloqani qabul qiliş	Xatolardan xulosa çiqariş, şaxsiy rivojlaniş rejasini tuziş

Liderlikni rivojlantirişning pedagogik şart-şaroitlari

Taklif etilayotgan model olti özaro boğliq şart-şaroitdan iborat. Ular alohida tadbirlar yiğindisi emas, balki bir-birini töldiruvçi tizim sifatida qaraladi.

1. **Yetakçilikka ijobiy motivatsiya yaratiş.** Talabada liderlik "boşqalarni boşqariş" emas, balki "ta'lim sifatiga hissa qöşiş" ekanligi haqidagi tasavvur şakllantiriladi. Buning uçun tajribali öqituvçi-liderlar bilan suhbatlar, kasbiy kelajakni modellaştiriş maşğulotlari va şaxsiy rivojlaniş maqsadlarini belgilaş usullaridan foydalaniladi.

2. **Ta'lim mazmuniga liderlik komponentini integratsiya qiliş.** Pedagogika va psixologiya fanlari tarkibiga öqituvçi yetakçiligiga oid mavzular kiritiladi yoki alohida tanlov fani taşkil etiladi. Mazmun transformatsion yondaşuv ğoyalari [6; 7] va maktab hayotidan olingan real holatlarga tayanadi.
3. **Faoliyatli va interfaol öqitiş texnologiyalarini qöllaş.** Keys-stadi, rolli va işbilarmonlik öyinlari, debatlar, loyiha asosida öqitiş va treninglar talabani kuzatuvçi emas, balki qaror qabul qiluvçi holatiga qöyadi. Muhim talab – guruhdagi yetakçi rolining navbat bilan almaşib turişi, toki har bir talaba bu tajribani boşdan keçirsin.
4. **Yetakçilik amaliyoti uçun real maydon yaratiş.** Talabalar özini özi boşqariş organlari, ilmiy tögaraklar, volontyorlik va ijtimoiy loyihalarda mas'uliyatli rollarga jalb etiladi. Pedagogik amaliyot davrida ularga sinf rahbari yordamçisi yoki tögarak taşkilotçisi kabi aniq vazifalar yuklanadi.
5. **Refleksiya va qayta aloqa tizimini yölga qöyiş.** Talaba liderlik portfoliosini yuritadi, öz tajribasini refleksiv esse va kundaliklarda tahlil qiladi. Tengdoşlar va öqituvçining baholaşi asosida keyingi rivojlaniş yönalişlari belgilanadi.
6. **Hamkorlikka asoslangan ta'lim muhitini şakllantiriş.** Professor-öqituvçi talaba taşabbusiga işonç bildiradi, uni rağbatlantiradi va özi yetakçilik namunasini körsatadi. Xorijiy tadqiqotlar ham muhit va rahbariyat munosabati öqituvçi liderligining hal qiluvçi omili ekanini tasdiqlaydi [4].

3-jadval: **Pedagogik şart-şaroitlarning xalqaro tadqiqotlar bilan asoslanişi**

Pedagogik şart-şaroit	Rivojlantiradigan asosiy komponent	Xalqaro asos	Amaliy şakllar
1. Ijobiy motivatsiya	Qadriyatli-motivatsion	Transformatsion liderlik: ilhomlantiriş va umumiy maqsad [5; 6]	Öqituvçi-liderlar bilan uçraşuv, kasbiy kelajakni modellaştiriş
2. Mazmunga integratsiya	Bilimga oid	Transformatsion maktab yetakçiligi samaralari [7]; öqituvçi liderligi şarhlari [3; 12]	Tanlov fani yoki modul, real holatlar tahlili
3. Interfaol texnologiyalar	Kommunikativ, taşkiliy	Finlyandiya öquv guruhi tajribasi [15]; liderlikning örganiladigan xatti-harakat ekanligi [8]	Keys-stadi, rolli öyin, debat, rotatsion yetakçilik
4. Real yetakçilik amaliyoti	Taşkiliy, qadriyatli-motivatsion	Qozoğistondagi universitet–maktab hamkorligi kvazi-eksperimenti [14]	Pedagogik amaliyotda mas'uliyatli rollar, ijtimoiy loyihalar
5. Refleksiya va qayta aloqa	Refleksiv	Öz ustida işlaş öqituvçi-liderning asosiy sifati sifatida [10]	Liderlik portfoliosi, refleksiv esse, tengdoş baholaşi
6. Hamkorlik muhiti	Barça komponentlar	Rahbariyat va maktab me'yorlarining ta'siri [4]; TALIS ma'lumotlari [16]	Talaba taşabbusini rağbatlantiriş, öqituvçi namunasi

TAHLIL VA NATIJALAR

Xalqaro tadqiqotlar sintezi taklif etilgan modelning asosiy ğoyasini qöllab-quvvatlaydi: liderlik sifatlari bölajak öqituvçida nazariy bilim orqali emas, balki tajriba, hamkorlik va refleksiyaning uyğunligi orqali şakllanadi. Qozoğistonda ötkazilgan kvazieksperiment tajribaga asoslangan yondaşuv liderlik kompetensiyalarini bir neça yönalişda oşirganini va bu natija fan yönalişiga boğliq emasligini körsatgan [14]. Bu taklif etilgan şart-şaroitlarni barça pedagogika yönalişlarida qöllaş mumkinligiga işora qiladi.

Ikkinçi muhim xulosa - liderlik kompetensiyalarining öqitişdagi öz-özіga işonç (self-efficacy) bilan kuçli boğliqligi [14]. Muallif fikriça, bu liderlikni rivojlantiriş nafaqat yetakçilik, balki umumiy kasbiy tayyorgarlik sifatini ham oşirişini anglatadi. Finlyandiya tajribasi esa liderlikni qöllab-quvvatlaşni birinçi kursdan boşlaş maqsadga muvofiqligini körsatadi [15].

Uçinçidan, xalqaro şarhlar muhit omilining ahamiyatini qayta-qayta ta'kidlaydi [4; 12]. TALIS ma'lumotlariga köra, har üç direktordan biri öqituvçilar hamkorligini faol rağbatlantirmaydi [16]. Demak, bölajak öqituvçini nafaqat tayyor muhitga moslaşişga, balki hamkorlik madaniyatini özi boşlab berişga tayyorlaş zarur. Bu oltinçi şart-şaroitning - hamkorlikka asoslangan ta'lim muhitining - ahamiyatini asoslaydi.

Şu bilan birga, xalqaro adabiyotda bir qator çeklovlar qayd etilgan. Tadqiqotlarning katta qismi amaldagi öqituvçilarga qaratilgan, tüşunçaning yagona ta'rifi yöq, mamlakatlararo qiyosiy tadqiqotlar kam [13]. Özbekiston kontekstida bölajak öqituvçilar liderligiga oid eksperimental ma'lumotlar deyarli mavjud emas, bu esa keyingi tadqiqotlar uçun istiqbolli yönalişdir.

Taklif etilgan modelning samaradorligini baholaşda mintaqamizga eng yaqin va metodologik jihatdan puxta tajriba-sinov natijalariga tayaniş maqsadga muvofiq. Abay nomidagi Qozoğiston milliy pedagogika universitetida 2025-yil sentabr–dekabr oylarida 120 nafar bölajak öqituvçi (kimyo, biologiya, matematika, fizika yönalişlari) iştirokida 12 haftalik kvazieksperiment ötkazilgan [14]. Tajriba guruhi liderlik treninglari, maktabdagi hamkorlik loyihalari, direktorlar mentorligi va tizimli refleksiyani öz içiga olgan dasturda qatnaşgan; nazorat guruhi an'anaviy öquv rejasi böyiça ta'lim olgan. Liderlik kompetensiyalari Katzenmeyer va Moller öqituvçi liderligi şkalasining moslaştirilgan varianti (5 ballik Likert şkalasi) bilan ölçangan [14].

Şuni ta'kidlaş lozimki, uşbu natijalar bitta OTMda, öz-özini baholaş şkalasi asosida va qisqa muddatda olingan [14]. Şu sababli taklif etilgan şart-şaroitlar modelini Özbekiston pedagogika OTMlarida alohida tajriba-sinovdan ötkaziş keyingi tadqiqotning asosiy vazifasi hisoblanadi.

XULOSA VA TAVSIYALAR

Ötkazilgan nazariy tahlil bölajak öqituvçi liderligini kasbiy tayyorgarlikning mustaqil va maqsadli rivojlantiriladigan qismi sifatida qaraş zarurligini körsatdi. Yetakçilik örganiladigan xatti-harakatlar majmui ekanligi uni oliy ta'lim jarayonida şakllantiriş imkonini beradi. Taklif etilgan beş komponentli tuzilma va olti pedagogik şart-şaroit yaxlit tizim sifatida qöllanganda eng yuqori samara beradi.

Amaliy tavsiyalar:

1. Pedagogika yönalişlari öquv rejalariga öqituvçi yetakçiligiga oid tanlov fani yoki modulni kiritiş.
2. Pedagogik amaliyot dasturlarida talabaga beriladigan yetakçilik vazifalarini aniq belgilaş va baholaş mezonlarini işlab çiqiş.
3. Har bir talaba uçun liderlik portfoliosini yuritiş amaliyotini joriy etiş.
4. Professor-öqituvçilar uçun interfaol metodlar va mentorlik böyiça malaka oşiriş maşğulotlarini taşkil etiş.
5. Talabalar özini özi boşqariş organlari va ijtimoiy loyihalar faoliyatini rağbatlantiriş.

Foydalanilgan adabiyotlar röyxati:

1. Özbekiston Respublikasining "Ta'lim töğrisida"gi Qonuni. 2020-yil 23-sentabr, ÖRQ-637-son. lex.uz
2. Özbekiston Respublikasi Prezidentining "Özbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgaça rivojlantiriş konsepsiyasini tasdiqlaş töğrisida"gi PF-5847-son Farmoni. 2019-yil 8-oktabr.
3. York-Barr J., Duke K. What do we know about teaçer leaderşip? Findings from two decades of sçolarşip // Review of Educational Researç. - 2004. - Vol. 74, No. 3. - P. 255–316.
4. Wenner J. A., Campbell T. The theoretical and empirical basis of teaçer leaderşip: A review of the literature // Review of Educational Researç. - 2017. - Vol. 87, No. 1. - P. 134-171. doi
5. Burns J. M. Leaderşip. - New York: Harper & Row, 1978.
6. Bass B. M. Leaderşip and Performance Beyond Expectations. - New York: Free Press, 1985.
7. Leithwood K., Jantzi D. A review of transformational sçool leaderşip researç 1996-2005 // Leaderşip and Policy in Sçools. - 2005. - Vol. 4, No. 3. - P. 177-199.
8. Kouzes J. M., Posner B. Z. The Leaderşip Çallenge. - 6th ed. - Hoboken, NJ: Wiley, 2017.
9. Fullan M. Leading in a Culture of Çange. - San Francisco: Jossey-Bass, 2001.
10. Kasapoğlu H., Karaca B. Teaçers' views on teaçer leaderşip: A qualitative analysis // International Journal of Progressive Education. - 2021. - Vol. 17, No. 6. - P. 66-. ijpe.inased.org
11. Abdusattorova G. Talabalarda liderlik fazilatlarini şakllanganligini aniqlaş. inlibrary.uz
12. Nguyen D., Harris A., Ng D. A review of the empirical researç on teaçer leaderşip (2003-2017): Evidence, patterns and implications // Journal of Educational Administration. - 2020. - Vol. 58, No. 1. - P. 60-80. doi
13. Sçott C., van Roekel H., Tummers L. G. Teaçer leaderşip: A systematic review, methodological quality assessment and conceptual framework // Educational Researç Review. - 2020. - Vol. 31. - Art. 100352. doi
14. Kolumbayeva S., Absatova M., Nurlanov S., Kosşygulova A., Nogayeva A. Impact of a university–sçool collaboration model on pre-service teaçer leaderşip development // International Journal of Evaluation and Researç in Education. - 2026. - Vol. 15, No. 3. - P. 2399-2409. doi
15. Alho J., Hanhimäki E., Eskelä-Haapanen S. Finniş student teaçers' perceptions of their leaderşip development in a study group intervention to enhance their teaçer leaderşip // Journal of Researç on Leaderşip Education. - 2024. doi
16. OECD. Sçool Leaderşip for Learning: Insights from TALIS 2013. - Paris: OECD Publişing, 2016. oecd-ilibrary.org

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Aşurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovçi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №11(2)

© Materiallar köçirib bosilganda "Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida körsatilişi şart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Özbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toşkent şahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.